

КРАМАТОРСЬК, 2026

Розробники: Комунальна установа «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Краматорської міської ради» Кіреєва Є.Б., директор Комунальної установи «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Краматорської міської ради», Вертипорох В.В., директор Комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр Краматорської міської ради», Летенко М.Г., консультант Комунальної установи «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Краматорської міської ради».

Напрямок підвищення кваліфікації: професійна діяльність асистентів учителів в умовах реалізації державного стандарту базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: типова програма підвищення кваліфікації асистентів учителів закладів загальної середньої освіти «Організація партнерської взаємодії асистента вчителя з учасниками освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти» (Наказ МОН України від 20.02.2026 р. №327).

Термін дії програми: з 01.08.2026 по 01.08.2031 рік

Рецензенти:

Ящишина Юлія, кандидат психологічних наук, клінічний психолог, доцент кафедри психіатрії, психотерапії, наркології та медичної психології Донецького національного медичного університету.

Калініна Вікторія, директор Опорного закладу загальної середньої освіти імені Василя Стуса Краматорської міської ради Донецької області, спеціаліст вищої категорії, педагогічне звання «учитель-методист».

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму підвищення кваліфікації асистентів учителів закладів загальної середньої освіти (далі — Програма) розроблено на основі Типової програми «Організація партнерської взаємодії асистента вчителя з учасниками освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти» (Наказ МОН №327 від 20.02.2026). Зміст Програми ґрунтується на засадах Концепції «Нова українська школа» та положеннях чинних нормативних документів щодо організації інклюзивного навчання: законів України «Про охорону дитинства», «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту базової середньої освіти, Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року, Постанови КМУ №957, Професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти», а також інструктивно-методичних листів Міністерства освіти і науки України (далі — МОН).

Актуальність програми:

В умовах реформування системи освіти, зокрема впровадження Нової української школи на рівні базової середньої освіти, першорядності набувають питання щодо налагодження ефективної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу. Одним із ключових концептів, на яких ґрунтується освітній процес у закладах загальної середньої освіти, є педагогіка партнерства, де взаємодія вибудовується на спільних цілях, довірі, діалозі та взаємній відповідальності.

Особливої значущості цей підхід набуває в умовах воєнного стану, коли учні з особливими освітніми потребами (ООП) та їхні батьки (законні представники) зустрічаються з викликами, що впливають на успішність та мотивацію до навчання. Подолання цих викликів потребує злагодженої роботи всіх учасників освітнього процесу (асистента вчителя, учителів, учнів, їхніх батьків (законних представників), асистента учня та інших фахівців) у наданні психолого-педагогічного супроводу та підтримки здобувачам освіти під час реалізації ними індивідуальної освітньої траєкторії. У зв'язку з цим увиразнюється роль асистента вчителя як повноправного учасника освітнього процесу, який виконує консолідуючу місію, спрямовану на супровід учнів з ООП та формування стратегій партнерства для досягнення ними результатів, визначених Державним стандартом базової середньої освіти.

Програма спрямована на вдосконалення професійних компетентностей педагогів та адміністрації щодо практичної реалізації спільного викладання, координації зусиль Команди супроводу та диференціації навчання у 7–9 класах. Поряд із концептуальними засадами партнерства, зміст навчання передбачає опанування прикладних алгоритмів мінімізації бар'єрів з урахуванням вікових психофізіологічних особливостей підлітків та характеру наявних освітніх труднощів здобувачів. Таке поєднання ціннісних орієнтирів та функціональних інструментів підтримки дозволяє учасникам освітнього процесу гнучко адаптувати стратегії взаємодії незалежно від типу потреб учня, забезпечуючи досягнення ним результатів, визначених Державним стандартом базової середньої освіти.

Цільова група: асистенти вчителів, які здійснюють супровід учнів з ООП (7-9 клас базової школи).

Обсяг (тривалість): 20 годин (0,67 кредиту ECTS).

Особливості реалізації програми: теоретичний блок викладається у формі інтерактивних лекцій. Під час практичних занять слухачі відпрацьовують навички комунікації, застосування стратегій адаптації та модифікації освітнього процесу, а також співпраці в команді супроводу. Для повноцінної участі необхідна комп'ютерна техніка з доступом до інтернету та встановленим ПЗ для відеозв'язку. Програма передбачає залучення фахівців ІРЦ.

Форми навчання: інституційна (змішана (очно/заочна), дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: удосконалення професійних компетентностей учасників освітнього процесу щодо розбудови педагогічного

партнерства та налагодження ефективної взаємодії в інклюзивному середовищі 7–9 класів; опанування інструментарію супроводу учнів з урахуванням характеру наявних освітніх труднощів, навичок спільного викладання та командної взаємодії задля реалізації індивідуальної освітньої траєкторії кожного здобувача.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- поглибити та розширити знання слухачів про мету, завдання, принципи організації взаємодії асистента вчителя з учасниками освітнього процесу, що ґрунтується на засадах педагогіки партнерства;
- сформувати розуміння особливостей суб'єктної взаємодії асистента вчителя з учнями, вчителями, батьками (законними представниками учнів), іншими фахівцями з урахуванням принципів педагогіки партнерства;
- ознайомити слухачів зі стратегіями та інструментами, що можуть бути помічними для асистента вчителя в налагодженні партнерства з учасниками освітнього процесу;
- сприяти формуванню готовності слухачів взаємодіяти з учасниками освітнього процесу на засадах партнерства;
- мотивувати асистентів учителів до вдосконалення/набуття компетентностей, що є важливими для здійснення ними партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу;
- удосконалити методичний інструментарій та навички застосування асистивних технологій (зокрема засобів альтернативної та додаткової комунікації, інструментів візуальної підтримки та цифрових сервісів адаптації контенту) для мінімізації бар'єрів незалежно від характеру освітніх труднощів здобувачів;
- формувати практичні вміння щодо адаптації та модифікації освітнього середовища, навчальних матеріалів і методів оцінювання відповідно до рівнів підтримки та індивідуальних потреб учнів у 7–9 класах.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться: (відповідно до Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом МОН від 29.08.2024 № 1225):

- Б3. Компетентність педагогічного партнерства;
- В1. Інклюзивна компетентність;
- Д1. Здатність до навчання впродовж життя.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

- за результатами навчання слухачі поглиблюють знання, удосконалюють уміння, навички щодо:

- розуміння мети, завдань, принципів, особливостей організації партнерської взаємодії асистента вчителя з учасниками освітнього процесу;
- вибору стратегії педагогічного партнерства, що є ефективною для здійснення психолого-педагогічного супроводу та підтримки учнів з ООП;
- застосування інструментів, що можуть бути помічними для асистента вчителя під час здійснення партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу на рівні базової середньої освіти;
- налагодження ефективної взаємодії з учасниками освітнього процесу задля надання підтримки та здійснення супроводу в реалізації здобувачами освіти з ООП індивідуальної освітньої траєкторії;
- практичного застосування допоміжних засобів навчання та асистивних технологій (зокрема інструментів візуалізації та цифрових рішень для комунікації) задля подолання бар'єрів з урахуванням характеру особливих освітніх труднощів учня;
- адаптації та модифікації змісту навчальних програм, результатів навчання та дидактичних матеріалів відповідно до функціональних потреб та індивідуальних можливостей здобувачів освіти;
- досконалення командної взаємодії та навичок спільного проєктування інклюзивного освітнього середовища, яке мінімізує бар'єри у навчанні запобігає перевантаженню учня та базується на чіткому розмежуванні функціональних ролей фахівців.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації: контроль знань та вмінь здійснюється за накопичувальною системою (максимальна кількість — 100 балів): поточний контроль (50 балів) – оцінювання результативності роботи під час практичних занять та виконання самостійних завдань у межах модулів, підсумковий контроль (50 балів) після виконання тесту. Прохідний бал – 60, при отриманні прохідного балу видається сертифікат підвищення кваліфікації.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації: сертифікат про підвищення кваліфікації на 20 годин (0,67 кредиту ЄКТС).

Вартість:

Синхронне навчання – **615 грн.**

2. НАВЧАЛЬНО -ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено інтерактивні лекційні заняття, зміст яких спрямований на формування теоретичного базису щодо стратегій педагогічного партнерства, технік емпатійної комунікації та методичного інструментарію супроводу учнів з ООП. Теоретичний матеріал є лаконічним, візуалізованим за допомогою мультимедійних засобів.

Практичні заняття спрямовані на відпрацювання технік вербальної та невербальної комунікації, опанування навичок неконфліктного спілкування, вивчення стратегій адаптації та модифікації освітнього процесу з урахуванням характеру освітніх труднощів здобувачів, а також на співпрацю з учителем та командою супроводу, що передбачає участь у складанні індивідуальної програми розвитку (ІПР) та роботу з батьками.

Частина практичного часу відведена на розробку за допомогою онлайн-конструкторів (Canva, Gimini, Notebook LM) адаптованих дидактичних матеріалів, візуальних розкладів та елементів цифрового портфоліо для учнів з ООП.

Самостійна робота передбачає індивідуальний аналіз концепту партнерської взаємодії та опрацювання специфіки співпраці з батьками здобувачів освіти в умовах воєнного стану. Слухачі фокусуються на вивченні цифрових інструментів для дистанційної комунікації з родинами та підготовці алгоритмів залучення батьків до освітнього процесу.

Підсумковим заходом є тестування, що сприяє комплексній оцінці засвоєння матеріалу та здатності слухачів застосовувати опанований інструментарій у професійній діяльності.

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього годин
МОДУЛЬ 1. ПЕДАГОГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ОСНОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗЗСО					
Тема 1.1. Мета, завдання, принципи педагогічного партнерства в інклюзивному середовищі ЗЗСО	-	-	2	-	2
Тема 1.2 Інструменти педагогічного партнерства в роботі асистента вчителя	2	2	-	-	4
Разом за модулем	2	2	2	-	6
МОДУЛЬ 2. ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ З УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ					
Тема 2.1. Партнерська	2	2	-	-	4

взаємодія асистента вчителя зі здобувачами освіти на засадах дитиноцентризму					
Тема 2.2. Особливості взаємодії асистента вчителя з педагогічними працівниками та іншими фахівцями	-	2	-	-	2
Тема 2.3 Партнерство асистента вчителя з батьками (законними представниками учнів)	-	-	2	-	2
Разом за модулем	2	4	2	-	8
МОДУЛЬ 3. ПРИКЛАДНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ СУПРОВОДУ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ПІДТРИМКИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ БАЗОВОЇ ШКОЛИ					
Тема 3.1. Стратегії адаптації та модифікації освітнього процесу з урахуванням характеру освітніх труднощів здобувачів	2	2			
Тема 3.2. Цифрові рішення для візуалізації та алгоритмізації в системі інклюзивної взаємодії		1			
Разом за модулем	2	3			5
Підсумкова заходи				1	1
Усього	6	9	4	1	20

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1.

ПЕДАГОГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ОСНОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗЗСО

Тема 1.1. Мета, завдання, принципи педагогічного партнерства в інклюзивному середовищі ЗЗСО

Педагогічне партнерство — простір нових можливостей для ефективної комунікації, взаємодії та співпраці асистента вчителя з учасниками освітнього процесу. Сутність поняття «партнерська взаємодія». Мета й завдання

педагогічного партнерства в розрізі інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти. Принципи, на яких ґрунтується педагогічна взаємодія асистента вчителя з учасниками освітнього процесу (повага до особистості, довіра, діалог взаємодія, взаємоповага, толерантність тощо). Вплив партнерської взаємодії асистента вчителя з учасниками освітнього процесу на забезпечення доступності та якості освіти для учнів з ООП.

Тема 1.2. Інструменти педагогічного партнерства в роботі асистента вчителя

Характеристика інструментів педагогічного партнерства: активне слухання (уміння слухати та чути, реагувати на запитання, потреби учнів та їхніх батьків (законних представників), емпатійна, неконфліктна комунікація, застосування вербальних (відкриті запитання, уточнення, перефразування, повторення) та невербальних (міміка, жести, інтонація, рухи голови, постви) засобів комунікації, інтернет-ресурси для комунікації в інклюзивному класі. Залучення всіх учасників освітнього процесу до ухвалення рішень, заохочення ініціативності, співпраці та взаємодопомоги. Конструктивні стратегії комунікації та співпраці. Етичні засади взаємодії, повага до відмінностей. Інструменти педагогічного партнерства асистента вчителя з учасниками освітнього процесу в умовах дистанційного навчання охоплюють: цифрові платформи для організації комунікації учасників освітнього процесу, навчальні платформи, інтерактивні ігри, навчальні додатки для організації освітнього процесу, а також онлайн-інструменти для отримання зворотного зв'язку.

МОДУЛЬ 2.

ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ З УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Тема 2.1. Партнерська взаємодія асистента вчителя зі здобувачами освіти на засадах дитиноцентризму

Дитиноцентризм у контексті інклюзивного навчання. Повага до гідності, прав та потреб кожного учня як провідний принцип у діяльності асистента вчителя. Реалізація дитиноцентрованого підходу у взаємодії з учнями на основі педагогічних спостережень, аналізу учнівських портфоліо, вивчення індивідуальних особливостей, освітніх запитів, інтересів, потреб і можливостей учнів. Урахування категорій (типу) особливих освітніх потреб (труднощів), рівня підтримки, сильних сторін учнів, які навчаються на рівні II циклу базової середньої освіти, з метою подолання освітніх труднощів, підвищення рівня їх залученості до освітнього процесу, добору форм, методів взаємодії та адаптації/модифікації навчальних матеріалів.

Стратегії педагогічної підтримки здобувачів освіти з ООП в освітньому процесі ЗЗСО: скафолдинг, тьюторинг, когнітивні стратегії навчання, стратегії інтенсивного навчання. Психологічна безпека та емоційне благополуччя учнів як умова ефективної взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Формування довірливих взаємин у системі «асистент вчителя-учень/ні з ООП», підтримка автономії учня (участь у розробленні правил (рутин), взаємодопомозі, рефлексії).

Посередницька роль асистента вчителя між учнями з ООП, учнями з нормотиповим розвитком, класним керівником та вчителями, які здійснюють викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів на рівні базової середньої освіти задля надання здобувачам освіти психологічної підтримки, визнання, автономії, соціальної взаємодії з однолітками, відчуття прийняття в класі.

Методи та прийоми взаємодії асистента вчителя з учнями: навчання в співпраці, кооперативне (спільне) та діалогічне навчання, навчання за моделлю «рівний- рівному» (взаємонавчання), групова робота.

Тема 2.2. Особливості взаємодії асистента вчителя з педагогічними працівниками та іншими фахівцями

Зміст і форми педагогічної взаємодії асистента вчителя з класним керівником, учителями, які здійснюють викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів на рівні базової середньої освіти, асистентом дитини та іншими учасниками команди психолого-педагогічного супроводу, іншими фахівцями, які здійснюють підтримку учнів з ООП щодо визначення цілей навчання, визначення їхніх освітніх запитів, потреб і можливостей, розроблення, реалізації та моніторингу індивідуальних програм розвитку, аналізу відповідності освітнього середовища принципам універсального дизайну та освітнім потребам здобувачів освіти.

Командний підхід до організації інклюзивного навчання, створення інклюзивного освітнього середовища, сприяння навчання усіх учнів класу.

Стратегії співпраці асистента вчителя з педагогічними працівниками та іншими фахівцями: визначення рольового функціоналу учасників освітнього процесу, виокремлення спільних цілей, цінностей, індикаторів взаємодії, рівноправність учасників, систематичний обмін інформацією, узгодження дій, спільне ухвалення рішень.

Тема 2.3. Партнерство асистента вчителя з батьками (законними представниками) учнів

Роль асистента вчителя в налагодженні дієвої співпраці з родинами учнів з ООП. Напрямок співпраці з батьками (законними представниками) учнів в інклюзивному освітньому середовищі ЗЗСО.

Педагогічні умови співпраці між асистентом вчителя та батьками (законними представниками) учнів, які передбачають наявність спільних цілей та завдань, сформовану культуру спілкування, готовність до співпраці, доброзичливість, неупередженість і недискримінаційність під час розв'язання питань, пов'язаних із навчанням та індивідуальним прогресом учнів.

Участь батьків у команді психолого-педагогічного супроводу. Форми й методи партнерської взаємодії з батьками (законними представниками) учнів: *індивідуальні* (індивідуальні консультації, зустрічі, анкетування тощо з питань психолого-педагогічної підтримки родин, академічних досягнень учнів з ООП, їхнього особистісного розвитку, вивчення потреб та інтересів учнів тощо), *групові, колективні* (практикуми, тренінги, майстер-класи, семінари, круглі столи, лекторії, співучасть батьків у дозвіллевих активностях та ін.)

Цифрові інструменти (батьківські чати, платформи для відеозв'язку, онлайн-інструменти для вивчення запитів і потреб батьків) для підвищення ефективності організації взаємодії з батьками. Взаємозв'язок між залученістю батьків та академічними досягненнями учнів. Особливості партнерства між асистентом вчителя та батьками учнів з ООП в умовах воєнного стану.

МОДУЛЬ 3.

ПРИКЛАДНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ СУПРОВОДУ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ПІДТРИМКИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ БАЗОВОЇ ШКОЛИ

Тема 3.1. Стратегії адаптації та модифікації освітнього процесу з урахуванням характеру освітніх труднощів здобувачів

Командне проектування індивідуальної освітньої траєкторії учнів з ООП в умовах інклюзивного навчання через системний аналіз бар'єрів та вибір персоналізованих стратегій підтримки. Інструментарій подолання бар'єрів взаємодії та сприйняття: відпрацювання навичок моделювання соціальної поведінки, проведення рольових ігор для адаптації учня з ООП в колективі та впровадження засобів альтернативної і додаткової комунікації як компенсаторного механізму в освітньому процесі. Технології трансформації навчального контенту складних предметів базової школи: алгоритми адаптації текстів за стандартами «простої мови» (Easy-to-read) та методика деконструкції абстрактних понять через розробку покрокових інструкцій для самостійного виконання дій. Інструментарій візуальної підтримки та структурування мислення: розробка ментальних карт (Mind maps), інфографіки, «дорожніх карт» уроку та тематичних чек-листів для візуалізації логічних зв'язків. Психолого-педагогічні прийоми розвитку саморегуляції: зниження тривожності та формування навичок самоконтролю через цифрові таймери та соціальні сценарії.

Реалізація партнерського супроводу в системі моніторингу: володіння навичками професійної комунікації та медіації для синхронізації дій всіх

учасників освітнього процесу. Системне ведення щоденника спостережень та цифрових профілів успішності як базису для прийняття колегіальних рішень щодо оптимізації рівнів підтримки та адаптації освітнього середовища здобувача освіти з ООП.

Тема 3.2. Цифрові рішення для візуалізації та алгоритмізації в системі інклюзивної взаємодії

Цифровізація як засіб подолання когнітивних бар'єрів та реалізація принципів універсального дизайну в навчанні осіб з ООП залежно від встановленого рівня підтримки. Проєктування персоналізованого візуального контенту в онлайн-конструкторах (Canva, Gemini, Notebook LM) для створення наочних посібників, адаптованих чек-листів та інтерактивних плакатів. Використання мобільних технологій (QR-коди) для швидкого доступу до адаптованого аудіо- чи відеоконтенту як компенсаторного інструменту. Інтеграція сучасних рішень: ШІ-помічники для автоматичної модифікації складних текстів або перетворення їх у формат «простої мови» (адаптація) та інструменти Speech-to-Text для інклюзивної комунікації. Методика формування цифрового портфоліо як базису для динамічного моніторингу досягнень та прийняття обґрунтованих рішень командою психолого-педагогічного супроводу щодо коригування змісту ІПР.

Практичний інструментарій для щоденної діяльності: розробка та використання цифрових «шпаргалок»; раціональне планування робочого часу та ведення документації асистента вчителя в електронному та паперовому форматах. Методика формування цифрового портфоліо учня як базису для моніторингу досягнень та прийняття рішень командою психолого-педагогічного супроводу щодо коригування стратегій ІПР для осіб із ООП.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

Комунікативний кейс: від активного слухання до емпатії: техніка «Мені цікаво»; «Я-повідомлення»; вправа «Малюнок наосліп»; колективне створення візуального правила (рутини).

Цифрові інструменти для підтримки партнерства та забезпечення доступності онлайн-контенту: вправа «Звукоопис та коментування»; створення інтерактивного тесту з використанням великих шрифтів, піктограм та чітких інструкцій без візуального шуму.

Технології підтримки автономії учня та стратегії інтенсивного навчання: кейс-аналіз «Профіль сильних сторін» - формулювання SMART-цілі; міні практикум «Кроки до успіху» - створення інструменту самооцінювання для учня.

Командна взаємодія та універсальний дизайн в інклюзивному середовищі: вправа «Розподіл функціоналу в тандемі»; аналіз кейсів «Аудит доступності

на засадах Універсально дизайну»; проєктування «Цифрового щоденника взаємодії».

Розробка адаптованих дидактичних матеріалів для учнів з ООП: алгоритми адаптації текстів за стандартами «простої мови» (Easy-to-read); макети перфокарток, візуальні інструкції, методика деконструкції абстрактних понять через розробку покрокових інструкцій для самостійного виконання дій.

Аналіз практичних кейсів з відпрацюванням навичок моделювання соціальної поведінки та самоконтролю через цифрові таймери та соціальні сценарії.

Створення персоналізованих цифрових «шпаргалок»: ментальних карт (Mind maps), інфографіки, тематичних чек-листів для візуалізації логічних зв'язків.

Формування структури цифрового портфоліо учня в онлайн-конструкторах (Canva).

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання:

Концепт «партнерська взаємодія» в розрізі інклюзії: сутність поняття «партнерська взаємодія»; мета й завдання педагогічного партнерства в розрізі інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти; принципи, на яких ґрунтується педагогічна взаємодія асистента вчителя з учителями-предметниками, батьками та учнями (повага до особистості, діалог, рівність). Практичний кейс-аналіз командної взаємодії в базовій школі «Виклик базової школи».

Експрес-картування професійних маркерів «Маркери успішного партнерства».

Вивчення методів залучення батьків до освітнього процесу в умовах воєнного стану; огляд цифрових інструментів (чатів, відеозв'язку) для консультування родин.

4. СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Про внесення змін до Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 29.05.2025 № 787. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0787729-25#Text> (дата звернення: 20 березня 2026)
2. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20 березня 2026).
3. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації асистентів вчителів закладів загальної середньої освіти, діяльність яких спрямована на забезпечення реалізації Державного стандарту базової середньої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 04.11.2025 № 1421. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0981729-21#Text> (дата звернення: 20 березня 2026).
4. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 20.02.2026).
5. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III: станом на 06 лип. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення: 15.03.2026).
6. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 15.03.2026).
7. Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.06.2024 № 527-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.03.2026).

Основна література:

1. Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва та ін. Харків: Видавництво «Ранок», 2019. 216 с.
2. Виховання і розвиток дитини з порушеннями зору. Методичні рекомендації для батьків / Костенко Т.М., Довгопола К.С., Легкий О.М., Кондратенко С.В., 2020

3. Колупасєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
4. Навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в умовах інклюзивної освіти. Хрестоматія / за ред. В.І.Бондаря, Ю.Д. Бойчука. – В 2-х томах. Том І. – Харків.: Вид-во Стил-Издат, 2023. – 284 с.
5. Практика асистента педагога: міжнародний й український контекст: результати дослідження / О. Федоренко, О. Мартинчук, Н. Софій, Г. Лук'янова, О. Кошіль, Т. Симоненко, Л. Байда, Ю. Найда. Київ: ФОП Парашин, 2020. 122 с.
6. Практика взаємодії з батьками дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі. метод. посіб. / уклад.: О. В. Коган та ін. Лисичанськ: ТОВ «ФОКСПРИНТ», 2021. 80 с.
7. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навчально-наочний посіб. / Укладач – Тетяна Скрипник. - К.: 2015.
8. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Київ: ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с.
9. Як зробити онлайн—уроки інклюзивними: практичні рекомендації (за результатами проєкту Всеукраїнської школи онлайн — ВШО) / упорядники Н. Софій, О. Федоренко. Київ, 2021, 28 с.

Додаткова література:

1. Буйняк М. Г. Теоретичні засади партнерської взаємодії фахівців в інклюзивному навчанні. Inclusion and Diversity. 2024. № 3. С. 15—19. URL: (дата звернення: 27.01.2026).
2. Зінкевич Т.А., Ковальчук О.О., Костюк А.В., Лошатецька Т.П., Пістолук Т.О., Цибулько Ю.В., Юзвак Т.Р. «Посібник асистентів вчителів інклюзивних класів» – НВК №7, м. Хмельницький, 2021. Практичні матеріали для роботи асистента в умовах дистанційного та кризового навчання.
3. Освіта дітей з порушеннями слуху: сучасні тенденції та технології : навч.-метод. посіб. / О.М. Таранченко, С.В. Литовченко, О.Ф. Федоренко, В.В. Жук, В.В. Литвинова, В.М. Шевченко, 2018.
4. Прядко Л. О. Особливості партнерської взаємодії асистента вчителя і батьків дітей з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану. Inclusion and Diversity. 2025. №6. С. 47-50. URL: (дата звернення: 28.01.2026).
5. Психолого-педагогічний супровід навчання дітей з інтелектуальними порушеннями/навчально-методичний посібник / авт.: О. В. Чеботарьова, Г. О. Блеч, І. В. Гладченко, С. В. Трикоз, І.В. Сухіна, Н. А. Ярмола.: За

- наук. ред. О.В. Чеботарьової – К., ІСПП імені Миколи Ярмченка НАПН України, 2018. – 123 с.
6. Скрипник Т., Маринчук О., Таран О. Зміст і передумови діяльності батьків дітей з особливими освітніми потребами в міждисциплінарній команді супроводу. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспектива. 2024. Том 1. №32. С. 84—90. URL: (дата звернення: 24.01.2026).
 7. Співпраця вчителя та асистента вчителя в інклюзивному освітньому середовищі: методичні рекомендації / уклад.: Литвяк Д. М., Зленко Л. О. Чернігівський обласний інститут післядипломної освіти імені К. Д. Ушинського. Чернігів, 2023. 66 с.